

## اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در شوراهای عالی»

### مقدمه

پدافند غیرعامل نقش مهمی در مستحکم سازی قلمرو ملی و کاهش آسیب پذیری در مقابل تهدیدات گسترده و مختلف جمهوری اسلامی ایران دارد، بر این اساس سازمان پدافند غیرعامل کشور در سال ۱۳۸۲ با فرمان مقام معظم رهبری (مدظله العالی) تشکیل و اساسنامه آن نیز در ۱۳۹۳/۹/۱۷ توسط ایشان به تصویب رسیده است. اهمیت توجه به پدافند غیرعامل در سیاست های کلی ابلاغی مقام معظم رهبری در رابطه با برنامه ششم توسعه مورد تأکید قرار گرفته و بند «پ» ماده (۱۰۶) قانون برنامه ششم توسعه به این امر اختصاص یافته است. با توجه به اهمیت رعایت اصول صحیح پدافند غیرعامل در امر مدیریت کشور و به منظور ایجاد ارتباط وثیق و مستحکم سازمان پدافند غیرعامل با برخی از شوراهای عالی مرتبط، برای عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در شوراهای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)، آمایش سرزمین، سلامت و امنیت غذایی، شهرسازی و معماری ایران و هماهنگی ترافیک شهرهای کشور، طرحی با عنوان «عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور در شوراهای عالی» در مورخ ۱۳۹۵/۸/۳ تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی به عنوان کمیسیون اصلی بعد از بررسی این طرح، آن را با اصلاحاتی در عنوان (افزودن عبارت «برخی از» قبل از عبارت «شوراهای عالی») و متن (ذکر اسامی دقیق شوراهای عالی و افزودن شورای عالی فضای مجازی) به تصویب رسانیده است.

نکته اساسی که پیرامون طرح حاضر وجود دارد ناظر به تنفیذ اساسنامه این سازمان توسط مقام معظم رهبری است که بر این اساس این امکان وجود دارد که ورود مجلس شورای اسلامی در حیطه قانونگذاری در این خصوص با ایراد شورای نگهبان مبنی بر ورود به صلاحیت های رهبری مواجه شود. فارغ از این ایراد کلی ذیلاً به بررسی گزارش کمیسیون محترم در این خصوص می پردازیم.

### تحلیل

تقویت استحکام و پایداری قلمرو ملی جمهوری اسلامی ایران مستلزم رعایت اصول صحیح پدافند غیرعامل است. لذا اکثر برنامه ها، طرح ها و تمامی زیرساخت ها، مراکز حیاتی، حساس و مهم کشور را شامل می شود و زمانی مقاومت و پایداری فضاها و مکان های جغرافیایی کشور با رفع تهدیدات و یا به حداقل رساندن آنها تحقق پیدا می کند که اصول آن مورد توجه سیاستگذاران و تصمیم گیران کشور قرار گیرد که از مهمترین این مراجع شوراهای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)، آمایش سرزمین، سلامت و امنیت غذایی،

مخصوص سخن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۲۱۰

شماره چاپ:

۵۶۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۴/۱۷

معاونت پژوهش های

سیاسی - حقوقی

دفاتر: مطالعات

سیاسی

مطالعات حقوقی

مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۶۰۱۵۲۸۷-۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۴/۲۴

شهرسازی و معماری ایران، هماهنگی ترافیک شهرهای و فضای مجازی می‌باشد. با توجه به چنین اهمیتی طبق بند «۵» ماده (۱۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل، از جمله وظایف رئیس این سازمان «عضویت در شوراهای عالی کشور شامل شورای ملی عتف، شورای عالی فضای مجازی، شورای عالی آمایش، شورای عالی ترافیک، شورای عالی سلامت، شورای عالی فرهنگی» عنوان شده است.

بررسی سیاست‌های کلی پدافند غیرعامل مصوب ۱۳۸۹/۱۱/۲۶ توسط مقام معظم رهبری، اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل، قوانین برنامه‌های توسعه، اساسنامه‌ها و آیین‌نامه‌های شوراهای عالی مقرر و ماهیت و ضرورت پدافند غیرعامل نشان می‌دهد که عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل، در این شوراها، ضمن اینکه دارای پشتوانه در اسناد بالادستی و سیاست‌های کلی است از پشتوانه علمی و منطقی محکمی برخوردار است. برای مثال در بند «و» سیاست‌های کلی آمایش سرزمین ابلاغی مقام معظم رهبری در مورخ ۱۳۹۰/۹/۲۱ به پدافند غیرعامل اشاره شده است، زیرا آمایش مناسب سرزمینی با در نظر گرفتن اصول پدافند غیرعامل موجب خواهد شد تا پهنه‌بندی و مکانیابی فعالیت‌ها و کاربری‌های مختلف به‌گونه‌ای صورت گیرد که حداکثر امنیت و بازدارندگی را داشته باشد.

در میان شوراهای مقرر در طرح مزبور، شورای عالی شهرسازی و معماری در بند «۵» ماده (۱۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل ذکر نشده است. با وجود این، پدافند غیرعامل یکی از مهمترین اصول شهرسازی و معماری به‌شمار می‌آید. در سیاست‌های کلی نظام در امور شهرسازی (۱۳۸۹/۱۱/۲۹) نیز در بند «۲» به رعایت ملاحظات امنیتی و در بند «۸» به ایمن‌سازی و مقاوم‌سازی محیط شهری و روستایی تأکید شده که این دو، بدون در نظر گرفتن اصول پدافند غیرعامل، تحقق پیدا نخواهند کرد.

برای تهدیدزدایی و کاهش آسیب‌پذیری در حوزه سلامت و امنیت غذایی، عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل در شورای عالی سلامت و امنیت غذایی ضروری است و در اساسنامه این سازمان نیز آمده و خلأ قانونی در این خصوص وجود ندارد. شایان ذکر است با توجه به اینکه ترکیب شورای عالی سلامت و امنیت غذایی بر اساس مصوبه هیئت وزیران مشخص شده است، این امکان وجود دارد که مصوبه حاضر در واقع اصلاح آیین‌نامه هیئت وزیران محسوب شود که این امر به‌نوعی دخالت قوه مقننه در اعمال صلاحیت قوه مجریه مطابق اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی مبنی بر صلاحیت هیئت وزیران و وزرا در وضع آیین‌نامه است.

طبق اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل یکی از وظایف رئیس سازمان پدافند غیرعامل کشور، عضویت در شورای عالی فضای مجازی بیان شده است. کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی نیز شورای عالی فضای مجازی را به شوراهای عالی مقرر در طرح افزوده است. درحالی که شورای عالی فضای مجازی در ۱۷ اسفندماه ۱۳۹۰ به دستور مقام معظم رهبری تشکیل و اعضای حقوقی و حقیقی آن نیز توسط ایشان تعیین می‌شوند. لذا این امکان وجود دارد که ورود مجلس شورای اسلامی در این خصوص ورود به صلاحیت‌های رهبری محسوب شود.

## جمع‌بندی

عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل در شوراهای عالی مذکور در طرح، برای توسعه و ارتقای امنیت ملی در ابعاد مختلف ضروری است. لکن مطابق بند «۵» ماده (۱۴) اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل، عضویت رئیس این سازمان در این شوراها به استثنای شورای عالی شهرسازی و معماری تعیین تکلیف شده و به تصویب مقام معظم رهبری نیز رسیده است، بنابراین علاوه بر نبود خلأ قانونی جز درخصوص شورای عالی شهرسازی و معماری، طرح مذکور با توجه به تنفیذ اساسنامه سازمان پدافند غیرعامل ازسوی مقام معظم رهبری می‌تواند با اصول پنجاه‌وهفتم<sup>۱</sup> و یکصدودهم قانون اساسی درخصوص صلاحیت‌های رهبری مغایر شناخته شود. همچنین عضویت رئیس سازمان پدافند غیرعامل در شورای عالی شهرسازی و معماری می‌تواند مطابق سازوکار ماده (۲۲) اساسنامه این سازمان مبنی بر پیشنهاد آن ازسوی ستاد کل نیروهای مسلح و تصویب مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تحقق یابد.



---

۱. اصل پنجاه‌وهفتم قانون اساسی: قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضائیه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.